

02.10.2023

Dnro 365/03.04.04.04.01/2022

Asia Tietosuoja-asiaa koskeva valitus

Valittaja Liikennevakuutuskeskus

Päätös, josta valitetaan

Tietosuojavaltuutettu ja seuraamuskollegio 16.12.2021 dnro 4431/161/21, jota on korjattu 21.12.2021 annetulla päätöksellä

Tietosuojavaltuutetun toimistossa on 20.3.2017 saatettu vireille asia, jossa vireillesaattaja on kertonut, että hänen näkemyksensä mukaan Liikennevakuutuskeskus on hankkinut terveydenhuollolta enemmän tietoja kuin on ollut tarpeen korvausasian ratkaisemiseksi. Tämän yksittäistapauksen käsittelyn yhteydessä tietosuojavaltuutetun toimisto on selvittänyt myös Liikennevakuutuskeskuksen (rekisterinpitäjä) järjestelmällistä toimintatapaa sen pyytäessä korvausasian käsittelyä varten potilastietoja terveydenhuollolta. Tämä tietosuojavaltuutetun päätös koskee Liikennevakuutuskeskuksen järjestelmällistä toimintatapaa.

Tietosuojavaltuutettu on valituksenalaisella päätöksellään katsonut, että rekisterinpitäjä ei ole noudattanut toiminnassaan yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohtaa (käsittelyn kohtuullisuus), 5 artiklan 1 kohdan c alakohtaa (tietojen minimointi) ja 25 artiklan 2 kohtaa (sisäänrakennettu ja oletusarvoinen tietosuoja).

Tietosuojavaltuutettu on antanut rekisterinpitäjälle yleisen tietosuoja-asetuksen 58 artiklan 2 kohdan d alakohdan mukaisen määräyksen noudattaa potilastietoja hankkiessaan tietojen minimointiperiaatetta, kohtuullisuusperiaatetta sekä sisäänrakennettua ja oletusarvoista tietosuojaa koskevaa velvoitetta, ja saattaa käsittelytoimet tietosuojasääntelyn mukaisiksi.

Tietosuojavaltuutettu on antanut rekisterinpitäjälle yleisen tietosuoja-asetuksen 58 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisen huomautuksen yleisen tietosuoja-asetuksen vastaisista käsittelytoimista.

Tietosuojavaltuutettu on jättänyt rekisterinpitäjän harkintaan asianmukaiset toimenpiteet, mutta määrännyt toimittamaan selvityksen tehdyistä toimenpiteistä 15.2.2022 mennessä.

Tietosuojavaltuutettu on esittänyt päätöksensä perusteluina muun ohella seuraavaa:

Vakuutusyhtiön ja Liikennevakuutuskeskuksen tiedonsaantioikeudesta säädetään liikennevakuutuslain 82 §:ssä. Asiassa saadun selvityksen perusteella rekisterinpitäjä on tulkinnut liikennevakuutuslain sääntelyä toiminnassaan siten, että Liikennevakuutuskeskus voi pääsääntöisesti pyytää potilasasiakirjojen rekisterinpitäjää toimittamaan sille lausunnon sijasta korvauksenhakijan potilasasiakirjamerkinnät täydessä laajuudessaan. Lainkohdan ei kuitenkaan voida tulkita oikeuttavan suoraan pääsyyn kaikkiin potilasasiakirjamerkintöihin, vaan tiedonsaannin on oltava 82 §:n 3 momentin mukaisesti välttämätöntä. Näin ollen kerättävät tiedot tulee aina rajata korvausasian ratkaisemisen kannalta välttämättömiin. Lainsäätäjän tarkoituksena voidaan katsoa olleen Liikennevakuutuskeskuksen tiedonsaantioikeuden rajaaminen tapauskohtaisesti välttämättömiksi arvioituihin ja yksilöityihin tietoihin.

Yleisen tietosuojasetuksen mukaiset velvoitteet edellyttävät korvausasian ratkaisemiseksi hankittavien tietojen rajaamista ainoastaan käsittelytarkoituksen kannalta välttämättömiin tietoihin. Henkilötietoja vastaanottavan tahon on minimointiperiaatetta ja sisäänrakennettua ja oletusarvoista tietosuojaa koskevia velvoitteita noudattaakseen pyrittävä rajaamaan pyydettävät tiedot asianmukaisesti, poistettava tarpeettomat tiedot, jos tällaisia sille luovutetaan, sekä huolehdittava, että kyseessä olevaan henkilötietojen käsittelyyn liittyvät toimenpiteet on rakennettu sellaisiksi, että ainoastaan käsittelytarkoituksen kannalta tarpeellisia henkilötietoja käsiteltäisiin.

Asiassa saadussa selvityksessä Liikennevakuutuskeskus on kertonut, että käyntimerkintöjen kerääminen kokonaisuudessaan on sille tavanomainen tapa toimia. Käyntimerkintöjen kokonaisuudessaan pyytämisen ei voida katsoa olevan lainmukainen lähtökohta tietojen keräämiselle korvauspäätöksen pohjalle, koska näin toimittaessa vakuutusyhtiö väistämättä kerää välttämättömien tietojen ohella sellaisia henkilötietoja, jotka eivät sille lain mukaan kuulu. Tietojen saamisen välttämättömyyden perusteluna ei puolestaan voi olla rekisterinpitäjän esille tuoma tarve käydä tekstit läpi sen selvittämiseksi, todetaanko merkinnöissä jotain relevanttia, tai sen varmistaminen, ettei tietoja luovuttava taho ole tietoisesti tai ymmärtämättömyyttään jättänyt antamatta tietoja. Potilastietorekisterien rekisterinpitäjän - ei vakuutusyhtiön - tehtävänä on seuloa tiedoista välttämättömät ennen niiden luovuttamista vakuutusyhtiön käyttöön.

Tietosuojavaltuutetun toimistolle antamassaan selvityksessä rekisterinpitäjä on perustellut menettelytapaansa myös sillä, että hoitolaitokset laskuttavat sen kokemuksen mukaan vakuutusyhtiöiltä käyntejä, jotka eivät liity liikennevahinkovamman tutkimukseen tai hoitoon. Hoitolaitoksen ja vakuutusyhtiön väliset laskutusasiat tulee kuitenkin ratkaista muilla keinoin kuin potilastietojen systemaattisella, laajamittaisella keräämisellä.

Tietosuojavaltuutettu katsoo perustelluksi, että tiedot tulee pyytää ja luovuttaa ensisijaisesti lausunnon muodossa. Tällainen toimintatapa on henkilötietojen minimointiperiaatteen mukainen ja suojaa potilaan yksityisyyttä esimerkiksi tilanteessa, jossa käyntikirjauksiin sisältyy muitakin kuin selkeästi korvausasian käsittelyn kannalta tarpeellisia tietoja.

Asiassa saadun selvityksen mukaan potilasasiakirjamerkintöihin kohdistuvien laajojen tietopyyntöjen esittäminen on ollut rekisterinpitäjän järjestelmällinen toimintatapa, jonka rekisterinpitäjä on katsonut oikeutetuksi liikennevakuutuslain sääntelyn perusteella. Näin toimiessaan rekisterinpitäjä ei ole kuitenkaan huomionnut liikennevakuutuslakiin sisältyviä tietojen rajausvaatimuksia, eikä rekisterinpitäjän toimintatapa ole yhteensovittavissa yleisen tietosuojasetuksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohdan, 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan eikä 25 artiklan 2 kohdan vaatimusten kanssa.

Tietosuojavaltuutetun toimiston seuraamuskollegio on valituksenalaisella päätöksellään määrännyt yleisen tietosuojasetuksen 58 artiklan 2 kohdan i alakohdan ja 83 artiklan nojalla Liikennevakuutuskeskukselle 52 000 euron suuruisen hallinnollisen seuraamusmaksun.

Valituksessa esitetyt vaatimukset

Valituksenalaiset päätökset tai ainakin seuraamusmaksupäätös on kumottava. Toissijaisesti seuraamusmaksupäätöstä on muutettava siten, että hallinnolliseksi seuraamusmaksuksi tulee 1 000 euroa tai muu nykyistä maksua merkittävästi alempi euromäärä. Asia on ainakin palautettava tietosuojavaltuutetun toimistoon uudelleen käsiteltäväksi. Tietosuojavaltuutetun toimisto on joka tapauksessa velvoitettava korvaamaan Liikennevakuutuskeskuksen oikeudenkäynti- ja asianosaiskulut laillisine korkoineen.

Käsillä olevalla asialla on suuri periaatteellinen merkitys. Kyse ei ole vain Liikennevakuutuskeskuksesta. Jos tiedonsaantioikeutta rajoitetaan tai tietosuojavaltuutetun esittämällä tavalla asetetaan vain hoitoyksikön tehtäväksi arvioida vahingonkorvausoikeudellisesti ”välttämättömän” aineiston laajuus, muuttuu kaikkien korvaushakemusten käsittely merkittävästi nykyistä raskaammaksi ja vakuutettujen oikeusturvan kannalta epävarmemmaksi.

Päätökset ovat syntyneet lainvastaisessa menettelyssä, koska tietosuojavaltuutetun toimiston käsittely on kestänyt lähes viisi vuotta ja asiakokonaisuuden selvityspyynnöt ja päätökset on olennaisilta osiltaan annettu Liikennevakuutuskeskukselle tiedoksi loma- tai pyhäkausien alla, vaikka perustuslain 21 §, hallintolain 6 ja 23 § sekä hyvän hallinnon periaatteet edellyttävät, että asiat käsitellään ilman aiheutonta viivytystä ja kohtuullisessa ajassa, ja selvitystoimissa noudatetaan suhteellisuus- ja asianmukaisuusperiaatteita niin, että asianosaisen oikeusturvan toteutumista ei turhaan haitata.

Tietosuojavaltuutetun toimisto on lähtenyt siitä, että potilaskäyntimerkintöjen kerääminen kokonaisuudessaan on Liikennevakuutuskeskukselle tavanomainen tapa toimia. Todellisuudessa Liikennevakuutuskeskus

menettelee näin vain vähemmistössä tapauksia, kun sille on tapauskohtaiset perusteet, ja ei silloinkaan pyydä tietoja kokonaisuudessaan vaan vain vahinkotapahtumalle relevanteilta osin eli vamman hoitoon ja siihen liittyvien tutkimusten merkinnät. Asian käsittelijä arvioi asian tosiseikaston valossa mitä aineistoja pyydetään. Tarvittaessa käsittelijä konsultoi Liikennevakuutuskeskuksen juristia tai lääketieteellistä asiantuntijaa tarvittavan selvityksen ja näytön laajuudesta. Lähtökohtaisesti Liikennevakuutuskeskus vakiomalliensa mukaan pyytääkin vain seuraavaa: ”vahinkoon liittyvien potilaskertomusten jäljennykset [relevantti päivämäärä] alkaen”. Vasta, jos tämän aineiston perusteella ilmenee tarvetta asian laajemmalle tarkastelulle, asian käsittelijä voi pyytää aineistoa laajemmalti. Tietosuojavaltuutetun toimisto ei myöskään edes ole arvioinut näihin liittyviä tosiseikkoja konkreettisesti vaan vain yleisten olettamien kautta. Päätöksissä ei ole yksilöityjen tosiseikkojen tasolla osoitettu, että Liikennevakuutuskeskus konkreettisesti olisi menetellyt jollakin tapaa lainvastaisesti tai mitä tämä lainvastaisuus konkreettisesti on ollut. Sinänsä on totta, että osana asian kokonaisselvityksiä tietosuojavaltuutetun toimisto on aiemmin antanut myös yhden konkreettista henkilöä koskevan päätöksen. Valituksenalaisia päätöksiä ei ole kuitenkaan sidottu kyseiseen aiempaan päätökseen tai sen tosiseikastoon.

Tietosuojavaltuutettu on rikkomuksen osalta vedonnut vain yleisiin periaatteisiin ja lisäksi määrännyt Liikennevakuutuskeskuksen vain yleisesti noudattamaan yleistä tietosuoja-asetusta ja sen eräitä yleisiä periaatteita, vaikka laillisuusperiaate edellyttää, että sanktiot sidotaan sääntöjen, ei yleisten periaatteiden vastaiseen menettelyyn, ja vaikka hallintolain 44 ja 45 § edellyttävät, että päätöksestä selvästi käy ilmi päätöksen perusteet ja mihin asianosainen velvoitetaan. Velvoitetta noudattaa yleistä periaatetta ei voida pitää selvänä, tarkkarajaisena tai täytöntöönpanokelpoisena määräyksenä.

Päätökset perustuvat välttämättömyyttä ja välttämättömyysarviosta vastaavaa tahoja koskevaan virheelliseen tulkintaan. Välttämättömyyttä on arvioitava ensisijaisesti suhteessa vakuutusyhtiön korvausvastuun selvittämiseen. Tarvittavan lääketieteellisen selvityksen laajuus vaihtelee tapauskohtaisesti ja on riippuvainen esimerkiksi henkilövahingon laadusta, vakavuudesta ja vahinkoa kärsineen muusta terveydentilasta. Välttämätön aineisto ei rajoitu vain lääkärinlausuntoihin, vaan koskee myös alkuperäistietoja. Liikennevakuutuskeskus tekee oikeudellisen välttämättömyysarvion kyseisten käsittelytoimien rekisterinpitäjänä. Hoitoyksikön asiantuntemus on ensisijaisesti lääketieteellistä, ei vahingonkorvausoikeudellista. Terveydenhuollon ammattihenkilöt eivät osaisi arvioida viime kädessä oikeudellista kysymystä siitä, mitkä tiedot ovat relevantteja vahingonkorvausoikeudellisen vastuun ratkaisemiseksi.

Vahingonkorvaus- ja vakuutus oikeudellisen sääntelyn, hyvän hallinnon periaatteiden, perustuslain 21 §:n mukaisten oikeusturvavaatimusten ja asiaan vaikuttavien reaalisten seikkojen valossa Liikennevakuutuskeskuksella tulee olla oikeus saada ja perehtyä asian kaikkeen näyttöön ja itse arvioida sen relevanssia korvausvaatimukselle. Tällä tavoin välttämättömiä tietoja voivat olla sekä korvausvastuuta puoltavat että sitä vastaan puhuvat seikat sekä näihin liittyvät niin sanotut todistustositteet, eli seikat, jotka liittyvät toisten tosiseikkojen olemassaoloon. Yleinen tietosuoja-asetus ei muuta näitä yleisiä vahingonkorvaus- ja prosessioikeudellisia lähtökohtia. Etukäteen ei ole

mahdollista ehdottomasti määritellä, onko jokin tietty tieto välttämätön tai ei, koska tämä ratkeaa vasta täydessä oikeudellisessa asiayhteydessään korvausvaatimuksen käsittelyn yhteydessä.

Liikennevakuutuslain 82 §:n 1 momentin 3 kohdassa on säädetty vakuutusyhtiölle ja Liikennevakuutuskeskukselle laaja tiedonsaantioikeus myös terveystietojen osalta. Liikennevakuutuslain 82 § ei rajoitu vain erikseen laadittaviin lääkärintilausasiakirjoihin, vaan koskee myös muita potilasasiakirjojen tietoja. Tiedonsaantioikeutta on kuitenkin rajoitettu liikennevakuutuslain 82 §:n 3 momentilla, jonka mukaan tiedonsaantioikeus edellyttää, että tiedot ovat välttämättömiä käsiteltävänä olevan vakuutus- tai korvausasian ratkaisemista varten tai muuten välttämättömiä tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Lainkohdan esitöiden esimerkeistä käy kuitenkin selvästi ilmi, että tällä tavoin välttämättöminä voidaan pitää varsinkin laajaa joukkoa tietoja ja tiedonsaantioikeuden siten koskevan myös muita kuin vahinkotapahtumaan suoraan liittyviä tietoja ja lääkärintilauksia.

Välttämättömyyttä arvioidaan suhteessa vakuutusyhtiön tai Liikennevakuutuskeskuksen korvausvastuun arviointiin. Kyse ei siten ole siitä, onko tietojen saaminen esimerkiksi henkilön itsensä näkökulmasta välttämätöntä tai suotavaa, vaan siitä, onko tietojen saaminen välttämätöntä vakuutusyhtiön korvausvastuun arvioimiseksi. Välttämätöntä on myös arvioida sekä korvausvastuuta puoltavia että sitä suoraan tai välillisesti vastaan puhuvia seikkoja sekä muun näytön uskottavuuden arvioimiseksi tarvittavia tietoja.

Seuraamusmaksua ei joka tapauksessa voida pitää ollenkaan tarpeellisena huomioiden Liikennevakuutuskeskuksen menettely ja asema ja määrältään sitä on pidettävä ylimitoitettuna huomioiden yleisen tietosuoja-asetuksen 82 artiklan 3 kohdassa tarkoitetut seikat.

Asian käsittely ja selvittäminen

Tietosuojavaltuutetun toimisto on antamassaan lausunnossa todennut muun ohella, että mikäli hallinto-oikeus katsoo, että kysymys yleisen tietosuoja-asetuksen tulkinnasta on asiassa epäselvä, tulee hallinto-oikeuden Euroopan unionin oikeuden yhtenäisen soveltamisen varmistamiseksi esittää ennakkoratkaisupyyntö Euroopan unionin tuomioistuimelle.

Tietosuojavaltuutetun toimistossa vuonna 2017 vireille saatettu kantelu koski tapausta, jossa Liikennevakuutuskeskus oli kerännyt liikenneonnettomuuteen joutuneen henkilön psykoterapiakeskusteluja koskevat potilasasiakirjamerkinnot kokonaisuudessaan, usean vuoden kestäneen terapian ajalta. Tietoja ei ollut terveydenhuollon tai Liikennevakuutuskeskuksen toimesta seulottu ja Liikennevakuutuskeskus katsoi kaikki tiedot välttämättömiksi korvausasian käsittelyä varten. Liikennevakuutuskeskukselta on 24.8.2020 pyydetty selvitystä siitä, onko kyse sen järjestelmällisestä toimintatavasta sen hankkiessa tietoja terveydenhuollolta korvausasian pohjalle. Liikennevakuutuskeskus on 31.8.2020 antamassaan selvityksessä kertonut, että vastaava toiminta on sille edelleen tavanomaista.

Liikennevakuutuskeskus on kertonut 12.10.2020 antamassaan selvityksessä, että se tavanomaisesti pyytää terveydenhuollolta potilaiden käyntimerkinnät sen varmistamiseksi, ettei terveydenhuolto ole laskuttanut Liikennevakuutuskeskusta muusta kuin korvausasiaa koskevasta käynnistä. Lainsäätäjän tarkoituksena ei voida katsoa olleen, että vakuutusyhtiö keräisi ja kävisi läpi potilaskertomuksia sen varmistamiseksi, ettei terveydenhuolto laskuta sitä muista kuin liikennevahinkoasian vuoksi tarpeellisista käynneistä tai muutoinkaan keräisi muita kuin välttämättömiä tietoja.

Silloin, kun vakuutusyhtiön on välttämätöntä saada otteita potilasasiakirjamerkinnöistä, potilaan hoidosta vastuussa oleva taho osaa katsoa erityisesti, mitkä tiedot eivät liity korvausasiaa koskevaan hoitoon, sekä arvioida muutoin luovutettavien käyntimerkintöjen laajuutta ja sisältöä tarpeellisuusvaatimusta vasten.

Valituksessa esitetty toimintatapa, jossa terveydenhuolto ei seulo potilastietoja ennen niiden luovuttamista Liikennevakuutuskeskukselle, vaan jossa Liikennevakuutuskeskus käy tiedot läpi itse, ei ole katsottavissa liikennevakuutuslain 82 §:n eikä yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan eikä 25 artiklan 2 kohdan mukaiseksi. Sen sijaan Liikennevakuutuskeskukselle päätyvät sen esittämän menettelytavan mukaisesti toimittaessa muutkin kuin välttämättömät tiedot, eikä Liikennevakuutuskeskuksen tiedonsaantioikeus ulotu näihin tietoihin. Menettelytapa, jossa terveydenhuolto ei seulo potilastietoja ennen niiden luovuttamista vakuutusyhtiölle, tai jossa terveydenhuolto suorittaa seulonnan puutteellisesti, on jo lähtökohtaisesti tietosuojasääntelyn vastainen.

Liikennevakuutuskeskuksen käsitellessä terveystietoja lähtökohtana on pidettävä sitä, että rekisteröity voi odottaa, että hänen terveystietojaan käsitellään potilasasiakirjoihin liittyvän salassapitosääntelyn mukaisesti, eikä Liikennevakuutuskeskus käsittele tietoja muilta kuin välttämättömiltä osin, esimerkiksi laskutuksen oikeellisuuden varmistamiseksi. Potilaan tulee käynnin aikana pystyä keskustelemaan terveydenhuollon ammattihenkilön kanssa myös muista kuin vakuutusyhtiölle tehtävään korvaushakemukseen liittyvistä asioista ilman, että tieto näistä seikoista menee vakuutusyhtiölle. Ei voida olettaa rekisteröidyn lainsäädännön perusteella odottavan, että muutkin kuin välttämättömät, korvausasiaa koskevat tiedot päätyvät vakuutusyhtiön käyttöön.

Liikennevakuutuskeskus on antanut vastaselityksen. Aiemmin todetun lisäksi päätökset ovat syntyneet lainvastaisessa menettelyssä, koska tietosuojavaltuutetun toimisto on lausuntonsa mukaan asian ratkaisemiseksi ja Liikennevakuutuskeskuksen seuraamusmaksukelpoisuuden arvioimiseksi vastaanottanut sosiaali- ja terveysministeriöiltä ja osin Potilasvakuutuskeskukselta selvityksiä, joiden osalta se ei ole kuullut Liikennevakuutuskeskusta.

Tietosuojavaltuutetun toimisto oudoksuu lausunnossaan sitä, että Liikennevakuutuskeskus olisi 12.10.2020 todennut, että se pyytää käyntimerkintöjä sen varmistamiseksi, ettei terveydenhuolto ole laskuttanut muusta kuin korvausasiaa koskevasta käynnistä. Näissä tilanteissa on kyse siitä, että vahinkoa kärsinyt henkilö vaatii korvausta kyseisestä

hoitotapahtumasta. Jotta hoitotapahtuma korvattaisiin liikennevakuutuksesta, tulee sen luonnollisesti olla vahingonkorvausoikeudellisten periaatteiden mukaan syy-yhteydessä vahinkotapahtumaan. Liikennevakuutuskeskuksella on oikeus saada tiedot siitä hoitotapahtumasta, jonka korvaamista vaaditaan.

Liikennevakuutuskeskus esittää tietyn pyynnön terveydenhuollon yksikölle. Kyseessä oleva tapaus ja sen tosiseikasto ohjaavat pyynnön sisältöä. Terveydenhuollon yksikön tehtävänä on arvioida, mitkä tiedot vastaavat tähän pyyntöön. Kyse ei ole siitä, että Liikennevakuutuskeskus pyytäisi kaikkia potilaan tietoja yleisesti, vaan siitä, että Liikennevakuutuskeskus pyytää tiettyyn asiaan liittyviä tietoja eri, tarvittaessa tapauskohtaisin, muotoiluin.

Tietosuojavaltuutetun toimisto on toimittanut vastaselityksen johdosta lausuman, joka on lähetetty tiedoksi Liikennevakuutuskeskukselle.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus hylkää tietosuojavaltuutetun vaatimuksen ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä.

Hallinto-oikeus hylkää valituksen menettelyvirheitä koskevien valitusperusteiden osalta.

Hallinto-oikeus kumoaa valituksenalaiset päätökset ja poistaa Liikennevakuutuskeskukselle määrätyn seuraamusmaksun.

Hallinto-oikeus velvoittaa tietosuojavaltuutetun toimiston korvaamaan Liikennevakuutuskeskuksen oikeudenkäyntikulut 18 000 eurolla viivästyskorkeineen. Viivästyskorkeo määräytyy korkolain 4 §:ssä tarkoitetun korkokannan mukaisesti siitä lukien, kun kuukausi on kulunut tämän hallinto-oikeuden päätöksen antamisesta. Hallinto-oikeus hylkää oikeudenkäyntikuluja koskevan vaatimuksen enemmälti.

Perustelut

Ennakkoratkaisupyyntöä koskeva vaatimus

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 267 artiklan mukaan unionin tuomioistuimella on toimivalta antaa ennakkoratkaisu muun ohella perussopimuksen ja unionin toimielimen säädöksen tulkinnasta. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että SEUT 267 artiklassa tarkoitettua ennakkoratkaisupyyntöä ei ole tarpeen tehdä silloin, jos kansallisessa tuomioistuimessa ei esiinny todellista epäilyä unionin tuomioistuimen olemassa olevan oikeuskäytännön soveltamismahdollisuudesta asiaan tai jos on täysin selvää, miten unionin oikeutta on kyseisessä tilanteessa asianmukaisesti sovellettava.

Kun otetaan huomioon hallinto-oikeuden päätöksen jäljempänä ilmenevät perustelut, asiassa ei ole tullut esille sellaista unionin oikeuden tulkintaa

koskevaa kysymystä, jonka johdosta ennakkoratkaisupyynnön esittäminen olisi tarpeen.

Kuulemisvirhettä koskeva valitusperuste

Hallintolain 34 §:n 1 momentin mukaan asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun.

Liikennevakuutuskeskus on katsonut asiassa tapahtuneen kuulemisvirheen, koska tietosuojavaltuutetun toimisto on vastaanottanut sosiaali- ja terveysministeriöiltä ja Potilasvakuutuskeskukselta selvityksiä, joiden osalta se ei ole kuullut Liikennevakuutuskeskusta. Tietosuojavaltuutetun toimisto on todennut, ettei päätöksissä ole nojattu edellä mainittuihin tietoihin, vaan kyse on ollut hallinto-oikeudelle annetussa lausunnossa esitetyistä huomioista.

Asiassa ei ole ilmennyt syytä katsoa, että kyseessä olevat selvitykset olisivat olleet sellaisia tietosuojavaltuutetun tai seuraamuskollegion ennen päätöksentekoa hankkimia selvityksiä, joista Liikennevakuutuskeskusta olisi tullut kuulla. Liikennevakuutuskeskus on voinut vastaselityksessään lausua tietosuojavaltuutetun toimiston lausunnossa esitetystä myös näiltä osin. Asiassa ei näin ollen ole tapahtunut sellaista kuulemisvirhettä, jonka vuoksi päätökset tulisi kumota ja asia palauttaa tietosuojavaltuutetulle uudelleen käsiteltäväksi.

Menettelyä koskevat muut valitusperusteet

Liikennevakuutuskeskus on katsonut, että kun huomioidaan asian käsittelyn olennaiset viivästymiset ja tietosuojavaltuutetun toimiston lähes systemaattinen tapa aikatauluttaa toimenpiteet lomakausien yhteyteen, päätöksiä on pidettävä sillä tavoin lainvastaisessa menettelyssä syntyneinä, että päätökset on kumottava.

Hallinto-oikeus toteaa, että hallintolain 23 §:n 1 momentin mukainen vaatimus asian käsittelystä ilman aiheutonta viivästystä ei itsessään ole sellainen, jonka laiminlyönnin johdosta voidaan katsoa päätöksen syntyneen lainvastaisessa menettelyssä siten, että se tulisi kumota. Laissa ei ole myöskään säädetty siitä, etteikö viranomainen voisi antaa tiedoksi lausuma- ja muita pyyntöjä lomakausien yhteydessä. Päätökset eivät näin ollen ole syntyneet lainvastaisessa menettelyssä siten, että ne tulisi kumota menettelyvirheen perusteella.

Pääasia

Sovellettavat oikeusohjeet ja lainvalmisteluaineisto

Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) 5 artiklan 1 kohdan mukaan henkilötietojen suhteen on noudatettava muun ohella seuraavia vaatimuksia:

- a) niitä on käsiteltävä lainmukaisesti, asianmukaisesti ja rekisteröidyn kannalta läpinäkyvästi (”lainmukaisuus, kohtuullisuus ja läpinäkyvyys”);
- c) henkilötietojen on oltava asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään (”tietojen minimointi”);

Yleisen tietosuoja-asetuksen 25 artiklan 2 kohdan mukaan rekisterinpitäjän on toteutettava asianmukaiset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, joilla varmistetaan, että oletusarvoisesti käsitellään vain käsittelyn kunkin erityisen tarkoituksen kannalta tarpeellisia henkilötietoja. Tämä velvollisuus koskee kerättyjen henkilötietojen määriä, käsittelyn laajuutta, säilytysaikaa ja saatavilla oloa. Näiden toimenpiteiden avulla on varmistettava etenkin se, että henkilötietoja oletusarvoisesti ei saateta rajoittamattoman henkilömäärän saataville ilman luonnollisen henkilön myötävaikutusta.

Liikennevakuutuslain 82 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan vakuutusyhtiöllä on oikeus salassapitovelvollisuutta ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada lääkäriltä ja muulta terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitelta ammattihenkilöltä, potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 2 §:n 4 kohdassa tarkoitelta terveydenhuollon toimintayksiköltä, vahinkoa kärsineen kuntoutusta toimeenpanevalta taholta, muulta terveydenhuollon toimintayksiköltä sekä sosiaalipalveluiden tuottajalta tai hoitolaitokselta näiden laatimat lausunnot ja muita tietoja potilasasiakirjoista, terveydentilasta, työkyvystä, hoidosta ja kuntoutuksesta. Pykälän 3 momentin mukaan edellä 1 momentissa tarkoitettu vakuutusyhtiön tiedonsaantioikeus edellyttää, että tiedot ovat välttämättömiä käsiteltävänä olevan vakuutus- tai korvausasian ratkaisemista varten tai muuten välttämättömiä tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Liikennevakuutuslakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 123/2015 vp) on 82 §:n 1 momenttia koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa todettu, että korvattavuuden ratkaisemista ja korvauksen suuruuden määrittämistä varten tarvitaan tarkat tiedot muun muassa vahinkoa kärsineelle aiheutuneista vammoista, niiden aiheuttamista hoitotoimenpiteistä ja työkyvyn rajoituksista. Vahinkoa kärsineen muuta terveydentilaa kuin liikennevahingon välittömiä seuraamuksia koskevat tiedot ovat välttämättömiä arvioitaessa muun vamman tai sairauden osuutta henkilövahingon syntyyn taikka henkilövahingon vaikutusta työkyvyn alenemaan. Näitä muita terveydentilaa koskevia ja korvausasian ratkaisemiseksi välttämättömiä tietoja voidaan joskus tarvita pitkältä ajalta ennen liikennevahinkoa, jossain tapauksissa jopa vahinkoa kärsineen koko elinajalta. Ehdotetun kohdan mukainen tietojensaantioikeus käsittäisi paitsi korvauksen hakemista varten laaditut lääkärinlausunnot, myös

muut välttämättömät tiedot, kuten sairauskertomukset, tutkimustulokset sekä kuntoutusta koskevat asiantuntijalausunnat. Myös tämän kohdan perusteella tietojensaantioikeus rajoittuisi yksittäisen asian kannalta välttämättömiin tietoihin pykälän 1 kohdassa tarkoitettujen tehtävien toimeenpanemiseksi, minkä vuoksi tiedot olisi pyrittävä yksilöimään.

Mainitun hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa on edelleen todettu saman pykälän 2 momentin (nykyään 3 momentin) osalta, että tiedonsaantioikeus edellyttäisi sitä, että tiedot olisivat välttämättömiä käsillä olevan korvausasian ratkaisemiseksi. Voimassa olevassa laissa tiedonsaantioikeus koskee liikennevakuutuslaissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi tarpeellisia tietoja. Tiedonsaantioikeus kohdistuisi voimassa olevasta laista poiketen välttämättömiin tietoihin, sillä vakuutusyhtiöiden tarvitsemia tietoja ei voida täsmentää tyhjentävästi, kuten tarpeellisten tietojen kohdalla olisi perustuslakivaliokunnan lausuntojen (PeVL 14/2002 vp, PeVL 30/2005 vp) edellyttämällä tavalla voitava tehdä. Vakuutusyhtiön olisi pyrittävä mahdollisuuksien mukaan yksilöimään tarvitsemansa tiedot. Korvattavuuden ratkaisemista ja korvauksen suuruuden määrittämistä varten tarvitaan tarkat tiedot esimerkiksi vahinkoa kärsineelle aiheutuneista vammoista, niiden aiheuttamista hoitotoimenpiteistä ja työkyvyn rajoituksista. Vahinkoa kärsineen muuta terveydentilaa kuin liikennevahingon välittömiä seuraamuksia koskevat tiedot ovat välttämättömiä arvioitaessa muun vamman tai sairauden osuutta henkilövahingon syntyyn taikka henkilövahingon vaikutusta työkyvyn alenemaan. Näitä muita terveydentilaa koskevia ja korvausasian ratkaisemiseksi välttämättömiä tietoja voidaan joskus tarvita pitkältä ajalta ennen liikennevahinkoa, jossain tapauksissa jopa vahinkoa kärsineen koko elinajalta.

Kysymyksenasettelu

Tietosuojavaltuutettu on katsonut, että asiassa saadun selvityksen mukaan potilasasiakirjamerkintöihin kohdistuvien laajojen tietopyyntöjen esittäminen on ollut Liikennevakuutuskeskuksen järjestelmällinen toimintatapa, ja että Liikennevakuutuskeskus rekisterinpitäjänä ei näin ollen ole noudattanut potilastietoja hankkiessaan liikennevakuutuslakiin sisältyviä tietojen rajausvaatimuksia eikä yleisen tietosuojasetuksen 5 artiklan 1 kohdan a ja c alakohtaa ja 25 artiklan 2 kohtaa, eli käsittelyn kohtuullisuuden, tietojen minimoinnin sekä sisäänrakennetun ja oletusarvoisen tietosuojan vaatimuksia. Tietosuojavaltuutettu on erityisesti katsonut, että käyntimerkintöjen kokonaisuudessaan pyytäminen ei ole lainmukainen lähtökohta tietojen keräämiselle korvauspäätöksen pohjalle, koska näin toimittaessa vakuutusyhtiö väistämättä kerää välttämättömien tietojen ohella sellaisia henkilötietoja, jotka eivät sille lain mukaan kuulu. Tietosuojavaltuutettu on katsonut perustelluksi, että tiedot tulee pyytää ja luovuttaa ensisijaisesti lausunnon muodossa.

Valituksenalainen päätös on perustunut Liikennevakuutuskeskuksen tietosuojavaltuutetulle antamaan selvitykseen. Hallinto-oikeuden arvioitavana on siten, onko Liikennevakuutuskeskuksen antaman selvityksen perusteella voitu katsoa, että Liikennevakuutuskeskus ei ole noudattanut toiminnassaan

yleisen tietosuojasetuksen vaatimuksia käsittelyn kohtuullisuudesta, tietojen minimoinnista sekä sisäänrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta.

Liikennevakuutuskeskuksen tietosuojavaltuutetulle antama selvitys

Liikennevakuutuskeskus on selvityksessään 31.8.2020, joka on annettu vuonna 2017 vireille saatetun kantelun johdosta, todennut, että sairaanhoito- ja kuntoutuskulujen korvattavuuden edellytyksenä on käyntimerkinnot hoito- ja tutkimuskäynneistä. Tiedot ovat välttämättömiä, jotta Liikennevakuutuskeskus voi arvioida muun muassa hoidon vaikuttavuutta ja sitä, johtuuko hoidon tarve kokonaan tai osaksi mahdollisesti liikennevahingosta riippumattomista tekijöistä. Korvausvastuun arvioinnin kannalta riittämättömät tiedot johtavat siihen, ettei korvausta makseta. Liikennevakuutuksen korvauskäsittelyn kannalta on välttämätöntä, että vakuutusyhtiöllä on käsitys korvauksenhakijan kokonaisterveydentilasta, joka käsittää kaikki korvauksenhakijan työ- tai toimintakykyyn mahdollisesti vaikuttavat seikat. Näin siksi, että liikennevakuutuksesta korvataan vain se osuus työ- ja toimintakyvyn alenemasta, joka aiheutuu liikennevahingosta. Täten on välttämätöntä, että lääketieteellisestä selvityksestä käyvät ilmi mahdollisesti myös sellaiset liikennevahingosta riippumattomat sairaudet tai vammat, jotka rajoittavat korvauksenhakijan oikeutta korvaukseen liikennevakuutuksesta.

Kysymys siitä, mikä on korvauskäsittelyn kannalta relevanttia terveydentilaa koskevaa selvitystä, on vakuutus oikeudellinen. Esimerkiksi aivovammojen osalta on usein välttämätöntä selvittää, miltä osin korvauksenhakijan psyykinen tai neuropsykologinen oirekuva johtuu elimellisestä aivovammasta ja miltä osin aivovammasta riippumattomista psyykkisistä tekijöistä. Liikennevakuutuskeskus on todennut selvityspyynnössä esitettyjen kysymysten johdosta, että vastaava toiminta on edelleen tavanomaista tiedonkeruussa Liikennevakuutuskeskuksessa sekä muissa liikennevakuutustoimintaa harjoittavissa vakuutusyhtiöissä. Liikennevakuutuslain sekä työtapaturma- ja ammattitautilain nojalla harjoitettavassa korvaustoiminnassa lääketieteelliset selvitykset ovat pääsääntöisesti potilasasiakirjoja. Erillisiä lääkärinlausuntoja pyydetään vain, mikäli se on korvaustoiminnan kannalta tarpeellista.

Liikennevakuutuskeskus on edelleen lisäselvityksessään 12.10.2020, joka on annettu vuonna 2017 vireille saatetun kantelun johdosta, todennut, että henkilövahinkojen korvauskäsittelyssä asian lääketieteellinen arviointi perustuu pääsääntöisesti korvauksenhakijasta laadittuihin lääketieteellisiin asiakirjoihin. Ilman edellä mainittua dokumentaatiota vahinkoasian käsittely ja korvausten maksaminen on mahdotonta. Liikennevahinkojen korvauskäsittelyssä tarvitaan kokonaiskuva korvauksenhakijan terveydentilasta, ei pelkästään liikennevahinkovamman aiheuttamista rajoitteista. Terveydentilaa koskevan dokumentaation on oltava riittävän kattavaa, jotta Liikennevakuutuskeskus kykenee täyttämään lakisääteisen velvoitteensa vahinkokäsittelyn suhteen. Potilasasiakirjojen sisältö ja rakenne on määritelty lainsäädännössä tarkasti. Näin ollen voidaan lähtökohtaisesti olettaa, että potilasasiakirjoihin on kirjattu objektiivisesti ja riittävässä laajuudessa muun muassa merkinnät jokaisesta potilaan palvelutapahtumasta, joiden muodostamasta kokonaisuudesta tulee ilmetä tulosyy, esitiedot, nykytila, havainnot, tutkimustulokset, ongelmat, taudinmääritys tai terveystarve, johtopäätökset,

hoidon suunnittelu, toteutus ja seuranta, sairauden kulku sekä loppulausunto. Liikennevakuutusyhtiölle laadittavan erillisen lausunnon sisällöstä tai rakenteesta sitä vastoin ei ole säädöksiä, mikä tarkoittaa, ettei lausunnon sisällöstä tai laadusta ole mitään varmuutta. Käytäntö on osoittanut, että valitettavan usein vakuutusyhtiölle laadittaviin lausuntoihin on ainoastaan kopioitu sanasta sanaan potilasasiakirjoihin tehdyt merkinnät tai niistä on jäänyt tai jätetty pois sellaista potilasasiakirjoista ilmenevää olennaista informaatiota, jolla on ollut merkitystä korvausasian kannalta.

Terveydenhuollon ammattilaiset eivät lähtökohtaisesti tunne eikä heidän tarvitsekaan tuntea lakisääteisen liikennevakuutuksen korvauskäsittelyä ja etuuslainsäädäntöä siten, että he kykenisivät arvioimaan mikä osa potilasasiakirjojen sisältämästä informaatiosta on korvausasian ratkaisemisen kannalta olennaista. Erillisistä lausunnoista on vain harvoin lisäarvoa korvauskäsittelyssä ja näin ollen ne ovat usein tarpeettomia. Erillinen vakuutusyhtiötä varten laadittava lausunto (niin sanottu E-lausunto) pyydetään vain, jos se harkitaan tapauskohtaisesti tarpeelliseksi. Vakuutusyhtiötä varten laadittavat erilliset lausunnot eivät ole yksistään riittäviä terveydentilaa koskevia selvityksiä.

Edelleen selvityksessä on todettu, että tietoja kerätään vain siinä laajuudessa kuin se on korvauskäsittelyn kannalta välttämätöntä. Liikennevakuutuksesta korvattavaksi haettavan hoidon tai tutkimuksen osalta käyntimerkinnät pyydetään lähtökohtaisesti aina, mikäli hoitolaitos ei ole niitä oma-aloitteisesti toimittanut, koska ainoastaan käyntimerkintöjen perusteella voidaan arvioida, liittyykö laskutettava käynti liikennevahinkoon vai ei. Käytäntö on osoittanut, että hoitolaitokset laskuttavat vakuutusyhtiöiltä myös käyntejä, jotka eivät liity liikennevahinkovamman tutkimukseen tai hoitoon. Edellä mainittu ristiriita ei ole selvitettävissä muutoin kuin käyntimerkintöjen perusteella. Lisäksi liikennevakuutuslain nojalla viran puolesta arvioitavien korvausaiheiden määrittely edellyttää potilasasiakirjoista saatavaa informaatiota. Siltä osin kuin Liikennevakuutuskeskus katsoo välttämättömäksi pyytää poikkeuksellisesti muita kuin liikennevakuutuksesta korvattavaksi haettavaan tutkimus- tai hoitokäynteihin liittyviä käyntimerkintöjä, tarpeellisuusarviointi tehdään aina tapauskohtaisesti. Tietojen minimointiperiaatteen mukaisesti tietopyyntö pyritään yksilöimään niin tarkasti kuin se olosuhteet huomioon ottaen on mahdollista ja rajaamaan se ainoastaan käsittelyn kannalta välttämättömiin tietoihin esimerkiksi rajoittamalla pyynnön ajallista ulottuvuutta (miltä ajalta tietoja pyydetään) tai täsmentämällä minkä lääketieteen erikoisalan merkintöjä pyyntö koskee.

Tietosuojavaltuutettu on nyt kysymyksessä olevassa asiassa tehnyt Liikennevakuutuskeskukselle kuulemis- ja lisäselvityspyynnön, johon Liikennevakuutuskeskus on vastannut 12.8.2021. Vastauksessa on todettu muun ohessa, että Liikennevakuutuskeskus noudattaa aina tietojen minimointiperiaatetta. Hoitolaitosten velvollisuus toimittaa liikennevakuutuksesta korvattavaksi haettavaan hoitoon tai tutkimukseen liittyvät käyntimerkinnät perustuu lakiin. Tietojen pyytäminen tätä laajemmalti on poikkeuksellista ja perustuu tapauskohtaiseen harkintaan. Tällöinkään Liikennevakuutuskeskus ei vaadi tarpeettomasti käyntimerkintöjä.

Oikeudellinen arviointi

Liikennevakuutuskeskus käsittelee rekisteröityjen terveystietoja liikennevahingon korvausvastuun selvittämiseksi ja korvausasian ratkaisemiseksi. Liikennevakuutuskeskuksella on oikeus saada terveyden- ja sairaanhoitoa harjoittavien tahojen laatimat lausunnot ja muita tietoja potilasasiakirjoista, terveydentilasta, työkyvystä, hoidosta ja kuntoutuksesta liikennevakuutuslain 82 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla. Tiedonsaanti-oikeutta rajoittaa pykälän 3 momentti, jonka mukaan vakuutusyhtiön tiedonsaantioikeus edellyttää, että tiedot ovat välttämättömiä käsiteltävänä olevan vakuutus- tai korvausasian ratkaisemista varten tai muuten välttämättömiä liikennevakuutuslaissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Mainituista lainkohdista ja niitä koskevista esitöistä käy ilmi, että korvausasian ratkaisemista varten tarvitaan tarkat tiedot esimerkiksi vahinkoa kärsineelle aiheutuneista vammoista, niiden aiheuttamista hoitotoimenpiteistä ja työkyvyn rajoituksista. Edelleen esitöissä on katsottu, että vahinkoa kärsineen muuta terveydentilaa kuin liikennevahingon välittömiä seuraamuksia koskevat tiedot voivat olla välttämättömiä arvioitaessa muun vamman tai sairauden osuutta henkilövahingon syntyyn taikka henkilövahingon vaikutusta työkyvyn alenemaan. Esitöiden mukaan muita terveydentilaa koskevia ja korvausasian ratkaisemiseksi välttämättömiä tietoja voidaan joskus tarvita pitkältä ajalta ennen liikennevahinkoa.

Liikennevakuutuskeskus on kertonut pyytävänsä liikennevakuutuksista korvattavaksi haettavaan tutkimus- tai hoitokäynteihin liittyvät käyntimerkinnot lähtökohtaisesti aina. Valituksenalaisessa päätöksessä on katsottu, että Liikennevakuutuskeskukselle päättyy sen kuvaileman menettelytavan mukaisesti muitakin kuin välttämättömiä henkilötietoja, joihin tiedonsaanti-oikeus ei ulotu, ja tietosuojavaltuutettu on tästä syystä pitänyt Liikennevakuutuskeskuksen menettelyä liikennevakuutuslain ja tietosuojasäännösten vastaisena. Valituksenalaisessa päätöksessä ei ole kuitenkaan yksilöity tarkemmin, mitä nämä muut kuin välttämättömät tiedot ovat. Tietosuojavaltuutettu on katsonut, että potilastietorekisterien rekisterinpitäjän - ei vakuutusyhtiön - tehtävänä on seuloa tiedoista välttämättömät ennen niiden luovuttamista vakuutusyhtiön käyttöön. Tietosuojavaltuutettu on edelleen katsonut, että laskutuksen oikeellisuuden varmistaminen ei oikeuta tiedonsaantiin, ja että tarpeelliset tiedot tulisi pyytää ensisijaisesti lausunnon muodossa.

Hallinto-oikeus toteaa, että käyntimerkintöjä on pidettävä lähtökohtaisesti välttämättöminä vahingonkorvaus- ja vakuutuskorvausoikeudellisen syy-yhteyden selvittämiseen liittyvinä tietoina korvausasian ratkaisemiseksi tilanteessa, jossa korvausta haetaan nimenomaan kyseisen käynnin tutkimus- tai hoitokuluista. Korvausasian harkintaan liittyvät tehtävät kuuluvat siten vakuutusyhtiön ydintehtävään eikä niitä voida osaksikaan säilyttää potilastietorekisterien rekisterinpitäjän vastuulle. Mikäli käynnillä on käsitelty muuta kuin liikennevahingossa aiheutunutta vammaa, on tämäkin tieto välttämätön korvausvastuun määrittelemiseksi, koska liikennevakuutuksen perusteella eivät tule korvattavaksi muut kuin liikennevahingossa aiheutuneesta vammasta johtuvat tutkimus- tai hoitokulut. Sen arvioiminen, onko jokin tutkimus- tai hoitokulu liikennevakuutuksesta korvattava vai ei, on

siten korvausasian selvittämiseen ja ratkaisemiseen keskeisesti kuuluva kysymys, ei pelkkä laskutuksen oikeellisuuteen liittyvä kysymys. Tietosuojavaltuutetun päätös perustuu tältä osin virheelliseen arvioon siitä, mitkä tiedot ovat välttämättömiä tietoja korvausasian selvittämiseksi tai ratkaisemiseksi.

Valituksenalaisessa päätöksessä esitetty näkemys, että liikennevahingon korvausasian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot tulisi pyytää ensisijaisesti lausunnon muodossa, ei saa tukea myöskään liikennevakuutuslain tiedonsaantia koskevista lainkohdista tai niiden esitöistä. Asiassa esitetystä selvityksestä ei tältä osin ole ilmennyt, että Liikennevakuutuskeskus pyytäisi järjestelmällisesti muita kuin korvausasian ratkaisemiseksi välttämättömiä tietoja hoitotahoilta.

Liikennevakuutuskeskuksen voi edellä todetun mukaisesti olla välttämätöntä tehdä korvausasian ratkaisemista varten laajoja, muun ohessa potilasasiakirjamerkintöihin kohdistuvia tietopyyntöjä. Liikennevakuutuskeskuksen antamasta selvityksestä ilmenee, että muita kuin liikennevakuutuksesta korvattavaksi haettavaan tutkimus- tai hoitokäynteihin liittyviä käyntimerkintöjä pyydetään vain poikkeuksellisesti, ja että tarpeellisuusarviointi tehdään tapauskohtaisesti. Edelleen Liikennevakuutuskeskus on kertonut, että näissä tilanteissa tietopyyntö pyritään yksilöimään niin tarkasti kuin se olosuhteet huomioon ottaen on mahdollista ja rajaamaan se ainoastaan käsittelyn kannalta välttämättömiin tietoihin esimerkiksi rajoittamalla pyynnön ajallista ulottuvuutta tai täsmentämällä, minkä lääketieteen erikoisalan merkintöjä pyyntö koskee. Valituksenalaisessa tietosuojavaltuutetun päätöksessä ei ole otettu yksilöidysti kantaa siihen, miltä osin näitä Liikennevakuutuskeskuksen esittämiä toimintatapoja on pidetty tietosuojasäännösten vastaisina. Hallinto-oikeus katsoo, että asiassa esitettyä selvitystä ei voida pitää riittävänä sen osoittamiseksi, että Liikennevakuutuskeskus olisi kerännyt tältäkin osin järjestelmällisesti enemmän tietoja, kuin mihin se on oikeutettu liikennevakuutuslain 82 §:n 1 momentin 3 kohdan ja 3 momentin nojalla.

Siltä osin kuin tietosuojavaltuutettu on asiassa antamassaan lausunnossa viitannut aiemmin ratkaisemaansa kantelutapaukseen, hallinto-oikeus toteaa, ettei tämä yksittäistapaus ole ollut hallinto-oikeuden arvioitavana eikä sillä muutoinkaan voi olla ratkaisevaa merkitystä Liikennevakuutuskeskuksen järjestelmällisen toimintatavan lainmukaisuutta arvioitaessa.

Lopputulos

Hallinto-oikeus toteaa, ettei asiassa ole tullut ilmi perusteita katsoa, että Liikennevakuutuskeskus tekisi järjestelmällisesti liian laajoja potilasasiakirjamerkintöihin kohdistuvia tietopyyntöjä, eli sellaisia tietopyyntöjä, joissa pyydetään muita kuin korvausasian ratkaisemiseksi välttämättömiä tietoja. Liikennevakuutuskeskuksen ei ole osoitettu toimineen vastoin tietojen minimointiperiaatetta tietojen käsittelyssään. Tietojen käsittelyä ei myöskään voida pitää kohtuuttomana. Kun Liikennevakuutuskeskuksen ei ole näytetty toimineen tietojen minimointia tai käsittelyn kohtuuttomuutta koskevien periaatteiden vastaisesti, ei Liikennevakuutuskeskuksen voida katsoa toimineen myöskään vastoin sisäänrakennetun ja oletusarvoisen tietosuojan vaatimuksia. Valituksenalaiset päätökset on näin ollen kumottava ja

Liikennevakuutuskeskukselle määrätty seuraamusmaksu poistettava. Päätösten tultua kumotuiksi tällä perusteella lausuminen seuraamusmaksusta esitetyistä valitusperusteista raukeaa.

Oikeudenkäyntikulut

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 95 §:n 1 momentin mukaan oikeudenkäynnin osapuoli on velvollinen korvaamaan toisen osapuolen oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osaksi, jos erityisesti asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen on kohtuutonta, että tämä joutuu itse vastaamaan oikeudenkäyntikuluistaan. Pykälän 2 momentin mukaan korvausvelvollisuuden kohtuullisuutta arvioitaessa voidaan lisäksi ottaa huomioon asian oikeudellinen epäselvyys, osapuolten toiminta ja asian merkitys asianosaiselle.

Liikennevakuutuskeskus on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista 79 tunnilta yhteensä 45 089,13 eurolla laillisine korkoineen.

Hallinto-oikeus katsoo, että asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen olisi kohtuutonta, että Liikennevakuutuskeskus joutuisi kokonaan vastamaan itse oikeudenkäyntikuluistaan. Tietosuojavaltuutetun toimisto ei ole sille varatusta tilaisuudesta huolimatta lausunut oikeudenkäyntikulujen määrästä. Kun otetaan huomioon asian laatu ja laajuus, osapuolten kirjelmien määrä ja sisältö sekä se, että hallinto-oikeus on hylännyt osan esitetyistä valitusperusteista, hallinto-oikeus katsoo kohtuulliseksi oikeudenkäyntikulujen määräksi 18 000 euroa. Hallinto-oikeus velvoittaa vaatimuksen enemmälti hyläten tietosuojavaltuutetun toimiston korvaamaan Liikennevakuutuskeskuksen oikeudenkäyntikuluja sanotulla summalla korkolaisissa säädettyine viivästyskorkoineen.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut

Liikennevakuutuslaki 4 § 2 mom ja 56 §

Hallintolaki 31 § 1 mom ja 44 § 1 mom 3 kohta

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusosoitus on liitteenä (HOL valituslupa 30).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeuden jäsenet

[REDACTED]

Esittelijäjäsen

[REDACTED]

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu ja tulostettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmästä.

Jakelu ja oikeudenkäyntimaksu

Päätös	Liikennevakuutuskeskuksen asiamiehille sähköpostitse tavallisena tiedoksiantona
	Maksutta
	Tiedote oikeudenkäyntimaksusta korkeimmassa hallinto-oikeudessa
Jäljennös	Tietosuojavaluutettu